

ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΟΡΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η Εκτελεστική Επιτροπή της Διεθνούς Ομοσπονδίας Κοινωνικής Εργασίας (IFSW) και του Συμβουλίου της Διεθνούς Ένωσης Σχολών Κοινωνικής Εργασίας (IASSW) έχουν συμφωνήσει ως προς την ολοκλήρωση της αναθεώρησης του Διεθνούς Ορισμού της Κοινωνικής Εργασίας και ο νέος προτεινόμενος ορισμός θα παρουσιαστεί στα μέλη και των δύο οργανώσεων στην Γενική Συνάντηση/Συνέλευση στην Μελβούρνη τον Ιούλιο του 2014.

Η Εκτελεστική Επιτροπή της Διεθνούς Ομοσπονδίας Κοινωνικής Εργασίας επιθυμεί να συμπεριλάβει στις ευχαριστίες της τις οργανώσεις – μέλη της Ομοσπονδίας καθώς και τους κοινωνικούς λειτουργούς από όλο τον κόσμο που πήραν μέρος σε αυτή την εκτενή αναθεωρητική διαδικασία.

Επίσης, η IFSW εκφράζει την εκτίμησή της προς την αδερφή-οργάνωση IASSW για τον (συν-) διευκολυντικό ρόλο που είχε (η τελευταία) κατά την διαδικασία καθώς και για την αδιάκοπη προθυμία της να βρίσκει λύσεις σε ένα ιδιαίτερα περίπλοκο έργο.

Θα θέλαμε επίσης να αναγνωρίσουμε την σημαντική δουλειά πολλών εθελοντών και γραμματέων μελών που εργάστηκαν καθημερινά για την διευκόλυνση της αναθεώρησης για λογαριασμό της Εκτελεστικής Επιτροπής.

Είμαστε ικανοποιημένοι/ες από το ότι η διαδικασία της διαβούλευσης οδήγησε στον προτεινόμενο ορισμό, ο οποίος βασίστηκε στον υπάρχοντα (ορισμό) και αποδεικνύει την εξέλιξη του επαγγέλματος

Η επόμενη Γενική Συνέλευση της IFSW θα πραγματοποιηθεί στις 6 και 7 Ιουλίου 2014 στην Μελβούρνη. Για περισσότερες πληροφορίες πατήστε στο link: <http://ifsw.org/generalmeeting2014/>

Προτεινόμενος Παγκόσμιος Ορισμός του Επαγγέλματος της Κοινωνικής Εργασίας

« Η Κοινωνική Εργασία είναι εφαρμοσμένο επάγγελμα αλλά και ακαδημαϊκό πεδίο που προωθεί την κοινωνική αλλαγή και ανάπτυξη, την κοινωνική συνοχή και την ενδυνάμωση και απελευθέρωση των ανθρώπων. Οι αρχές της κοινωνικής δικαιοσύνης, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της συλλογικής ευθύνης και του σεβασμού της διαφορετικότητας είναι κεντρικές στην κοινωνική εργασία, η οποία θεμελιώνεται από τις θεωρίες της κοινωνικής εργασίας, των κοινωνικών επιστημών, των ανθρωπιστικών επιστημών και τη γηγενή γνώση και συνδέει ανθρώπους και δομές για να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις της ζωής αλλά και να ενισχύσει την ευημερία τους.

Ο παραπάνω ορισμός μπορεί να διευρυνθεί σε εθνικό ή/και σε περιφερειακό επίπεδο».

Σχολιασμός

Τα παρακάτω ερμηνευτικά σχόλια εξυπηρετούν την αποσαφήνιση των βασικών εννοιών που έχουν χρησιμοποιηθεί στον ορισμό και είναι λεπτομερή ως προς τους κύριους άξονες δράσης και παρέμβασης (core mandates), τις αρχές, τη γνώση και την πρακτική της κοινωνικής εργασίας.

ΚΥΡΙΟΙ ΑΞΟΝΕΣ ΔΡΑΣΗΣ ΚΑΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

Ως κύριοι άξονες δράσης και παρέμβασης της κοινωνικής εργασίας καθορίζονται η προαγωγή της κοινωνικής αλλαγής, η κοινωνική εξέλιξη, η κοινωνική συνοχή και τέλος η ενδυνάμωση και απελευθέρωση ατόμων και ομάδων.

Η κοινωνική εργασία είναι αφενός εφαρμοσμένο επάγγελμα και αφετέρου ακαδημαϊκό πεδίο εκπαίδευσης, το οποίο αναγνωρίζει ότι η αλληλοσυσχέτιση ιστορικών, κοινωνικο-οικονομικών, πολιτισμικών, τοπικών και ατομικών παραγόντων λειτουργούν προασπιστικά ή/και παρεμποδιστικά για την ανθρώπινη ευημερία και εξέλιξη. Δομικά εμπόδια λειτουργούν επιπρόσθετα ως προς την διαιώνιση ανισοτήτων, διακρίσεων, εκμετάλλευσης και καταπίεσης. Η ανάπτυξη κριτικής σκέψης αφενός μέσα από αναστοχασμό των δομικών πηγών καταπίεσης ή/και προνομίων, βάσει κριτηρίων ή χαρακτηριστικών όπως η φυλή, η κοινωνική τάξη, η γλώσσα, η θρησκεία, το φύλο, οι ειδικές ανάγκες, ο πολιτισμικός και σεξουαλικός προσανατολισμός και αφετέρου μέσα από την ανάπτυξη στρατηγικών δράσης απευθυνόμενων στα δομικά και προσωπικά εμπόδια είναι ο *πρώτος κεντρικός άξονας*, ο οποίος αφορά σε πρακτικές χειραφέτησης με στόχο την ενδυνάμωση και απελευθέρωση του ανθρώπου. Σε αλληλεγγύη με εκείνους οι οποίοι βρίσκονται σε μειονεκτική θέση, το επάγγελμα του Κοινωνικού Λειτουργού αγωνίζεται ώστε να ανακουφίσει από την φτώχεια, να ενδυναμώσει ευάλωτες και καταπιεζόμενες ομάδες και να προάγει την κοινωνική ένταξη και συνοχή, με την τελευταία να αποτελεί το *δεύτερο βασικό άξονα* δράσης και παρέμβασης.

Ο *τρίτος βασικός άξονας* παρέμβασης αφορά στην κοινωνική αλλαγή και βασίζεται στην προϋπόθεση ότι η παρέμβαση της κοινωνικής εργασίας λαμβάνει χώρα όταν η τρέχουσα κατάσταση, είτε αυτή είναι σε επίπεδο ατομικό, οικογένειας ή μικρής ομάδας, είτε κοινότητας ή της ευρύτερης κοινωνίας, κρίνεται ότι χρήζει αλλαγής και εξέλιξης. Καθοδηγείται από την ανάγκη για πρόκληση και αλλαγή εκείνων των δομικών συνθηκών που λειτουργούν συσσωρευτικά στην περιθωριοποίηση, τον κοινωνικό αποκλεισμό και την καταπίεση. Οι πρωτοβουλίες κοινωνικής αλλαγής αναγνωρίζουν το χώρο για ατομικό αυτοπροσδιορισμό (human agency) για την προαγωγή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της οικονομικής, περιβαλλοντικής και κοινωνικής δικαιοσύνης. Το επάγγελμα δεσμεύεται εξίσου και στη διατήρηση της κοινωνικής σταθερότητας - στο βαθμό που η έννοια της κοινωνικής σταθερότητας δε χρησιμοποιείται προκειμένου να περιθωριοποιήσει, αποκλείσει ή καταπιέσει κάποια κοινωνική ομάδα ατόμων.

Η κοινωνική ανάπτυξη, ο τέταρτος βασικός άξονας δράσης και παρέμβασης, γίνεται εννοιολογικά αντιληπτή ως στρατηγικές παρέμβασης, απώτεροι επιθυμητοί στόχοι και πλαίσιο πολιτικών μέτρων - τα τελευταία ως προσθήκη στα πιο δημοφιλή υπολλειματικά και θεσμικά πλαίσια. Βασίζεται σε ολιστικές, βιο-ψυχο-κοινωνικές και πνευματικές εκτιμήσεις και παρεμβάσεις που ξεπερνούν τον παραδοσιακό διαχωρισμό σε μικρο- μακρο-επίπεδο, ενσωματώνοντας πολλαπλά συστημικά επίπεδα, καθώς και διακλαδική και διεπιστημονική συνεργασία, η οποία στοχεύει σε βιώσιμη εξέλιξη. Θέτει σε προτεραιότητα την κοινωνική, δομική και οικονομική ανάπτυξη, ενώ δε συμμερίζεται τη συμβατική άποψη ότι η οικονομική ανάπτυξη είναι προαπαιτούμενος παράγοντας για την κοινωνική ανάπτυξη.

ΑΡΧΕΣ

Οι βασικές αρχές της κοινωνικής εργασίας είναι ο σεβασμός για την εγγενή αξία και την αξιοπρέπεια των ανθρώπων, η αποφυγή πρόκλησης βλάβης, ο σεβασμός της διαφορετικότητας και η προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της κοινωνικής δικαιοσύνης.

Η υποστήριξη και προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της κοινωνικής δικαιοσύνης είναι το κίνητρο και η δικαίωση ύπαρξης της κοινωνικής εργασίας. Η κοινωνική εργασία αναγνωρίζει ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα πρέπει να συνοδοιπορούν με τη συλλογική ευθύνη. Η ιδέα της συλλογικής ευθύνης υπογραμμίζει αφενός το γεγονός ότι τα ατομικά δικαιώματα του ανθρώπου μπορούν να εδραιώνονται μέρα με τη μέρα μόνο, αν οι άνθρωποι αναλάβουν την ευθύνη για τον άλλον και για το περιβάλλον και αφετέρου τη σπουδαιότητα δημιουργίας αμοιβαίων σχέσεων μέσα στις κοινότητες. Ως εκ τούτου, μια σημαντική εστίαση της κοινωνικής εργασίας είναι να υπερασπίζεται τα ανθρώπινα δικαιώματα σε όλα τα επίπεδα και να διευκολύνει την επίτευξη του τελικού σκοπού όπου οι άνθρωποι αναλαμβάνουν την ευθύνη της συλλογικής ευημερίας, συνειδητοποιούν και σέβονται την αλληλεξάρτηση μεταξύ ατόμων και των ατόμων με το περιβάλλον.

Η κοινωνική εργασία περιλαμβάνει τα δικαιώματα πρώτης, δεύτερης και τρίτης γενιάς. Τα δικαιώματα πρώτης γενιάς αφορούν τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα, όπως η ελευθερία του λόγου και της συνείδησης και η ελευθερία από βασανιστήρια και αυθαίρετη κράτηση. Τα δεύτερης γενιάς αφορούν τα κοινωνικο-οικονομικά και πολιτιστικά δικαιώματα που περιλαμβάνουν τα δικαιώματα στην εκπαίδευση, την υγειονομική περίθαλψη, τη στέγαση και τα δικαιώματα των μειονοτικών γλωσσών. Τα δικαιώματα τρίτης γενιάς επικεντρώνονται στο φυσικό κόσμο και το δικαίωμα της βιοποικιλότητας των ειδών και μεταξύ των γενεών. Τα δικαιώματα αυτά αλληλοενισχύονται και αλληλοεξαρτώνται και μπορούν να συνενώσουν τα ατομικά και τα συλλογικά δικαιώματα.

Σε ορισμένες περιπτώσεις, η μη πρόκληση βλάβης και ο σεβασμός της διαφορετικότητας μπορεί να εκπροσωπούν αξίες αλληλοσυγκρουόμενες ή ανταγωνιστικές, για παράδειγμα, στο όνομα του πολιτισμικού υπόβαθρου, καταπατώνται δικαιώματα, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος στη ζωή μειονοτήτων όπως γυναίκες και ομοφυλόφυλοι.

Τα Διεθνή Κριτήρια για την Εκπαίδευση στην Κοινωνική Εργασία [Global Standards for Social Work Education and Training] αντιμετωπίζουν αυτό το περίπλοκο ζήτημα υποστηρίζοντας ότι οι κοινωνικοί λειτουργοί εκπαιδεύονται στη βασική προσέγγιση των ανθρωπίνων δικαιώματων, με την επεξηγηματική επισήμανση ότι:

Μια τέτοια προσέγγιση ενδέχεται να διευκολύνει την εποικοδομητική αντιπαράθεση και αλλαγή όπου συγκεκριμένες πολιτισμικές πεποιθήσεις, αξίες και παραδόσεις καταπατούν βασικά ανθρώπινα δικαιώματα των προσώπων που θίγονται στη συγκεκριμένη κατάσταση. Καθώς η κουλτούρα είναι κοινωνικά κατασκευασμένη, υπόκειται σε αποδόμηση και αλλαγή. Τέτοια εποικοδομητική αντιπαράθεση, αποδόμηση και αλλαγή μπορεί να διευκολυνθεί διαμέσου συντονισμού και κατανόησης των συγκεκριμένων πολιτιστικών αξιών, πεποιθήσεων και παραδόσεων και μέσω κριτικού και αναστοχαστικού διαλόγου με μέλη της πολιτιστικής αυτής ομάδας αναφορικά με πιο ευρέα θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

ΓΝΩΣΗ

Η κοινωνική εργασία είναι διεπιστημονική και «πανεπιστημονική», και αντλεί από ένα ευρύ φάσμα επιστημονικών θεωριών και ερευνών. Σε αυτό το πλαίσιο η «επιστήμη» γίνεται κατανοητή μέσα από την βασική έννοια του όρου ως «γνώση». Η κοινωνική εργασία αντλεί συστηματικά από την ίδια την επιστήμη της αναπτύσσοντας το θεωρητικό και ερευνητικό της υπόβαθρο, καθώς επίσης και από άλλες ανθρωπιστικές επιστήμες και συμπεριλαμβάνει χωρίς όμως να περιορίζεται μόνο σε αυτές, την ανάπτυξη κοινοτήτων, την κοινωνική παιδαγωγική, τη διοίκηση, την ανθρωπολογία, την οικολογία, την οικονομικά, την εκπαίδευση, τη διαχείριση, την νοσηλευτική, την ψυχιατρική, την ψυχολογία, την δημόσια υγεία και την κοινωνιολογία. Αυτό που κάνει τις θεωρίες και την έρευνα για την κοινωνική εργασία να ξεχωρίζουν είναι ότι είναι εφαρμοσμένες και χειραφετούν.

Ένα μεγάλο μέρος της έρευνας και της θεωρίας στην κοινωνική εργασία είναι κατασκευασμένο σε συνεργασία με τους εξυπηρετούμενους μέσα από μια διαδικασία αλληλεπίδρασης και διαλόγου και ως εκ τούτου είναι επηρεασμένο από συγκεκριμένα εργασιακά περιβάλλοντα. Αυτός ο νέος προτεινόμενος όρος αναγνωρίζει ότι η κοινωνική εργασία είναι επηρεασμένη όχι μόνο από συγκεκριμένα εργασιακά περιβάλλοντα και θεωρίες των Δυτικών πολιτισμών, αλλά και από τις γνώσεις που απορρέουν από τον γηγενή πληθυσμό. Άλλωστε, ένα μέρος της κληρονομιάς που άφησε η αποικιοκρατία είναι ότι οι Δυτικές θεωρίες και γνώσεις έχουν αποκλειστικά αξιοποιηθεί ενώ οι γνώσεις του γηγενή πληθυσμού έχουν υποτιμηθεί και χάσει την αξία τους, με αποτέλεσμα να έχουν επικρατήσει οι Δυτικές θεωρίες και γνώσεις.

Ο προτεινόμενος ορισμός αποπειράται να σταματήσει και να αναστρέψει αυτή τη διαδικασία με το να αναγνωρίσει ότι ο γηγενής πληθυσμός σε κάθε περιοχή, χώρα ή τοποθεσία κουβαλά τις δικές του αξίες, τρόπους μάθησης, τρόπους μετάδοσης των γνώσεων του και έτσι έχει συνεισφέρει ανεκτίμητα στην επιστήμη. Η κοινωνική εργασία επιζητά να επανορθώσει σε ιστορικό επίπεδο την Δυτική επιστημονική αποικιοκρατία και

ηγεμονία με το να ακούσει και να μάθει μέσα από τον γηγενή πληθυσμό από όλο τον κόσμο.

Με αυτό τον τρόπο οι γνώσεις που αφορούν στην κοινωνική εργασία θα δημιουργηθούν σε συνεργασία με τον γηγενή πληθυσμό και θα είναι ακόμη περισσότερο πρακτικά εφαρμόσιμες όχι μόνο σε τοπικό αλλά και σε διεθνές επίπεδο. Αντλώντας από το υλικό της δουλειάς των Ηνωμένων Εθνών, η Εκτελεστική Επιτροπή της Διεθνούς Ομοσπονδίας Κοινωνικής Εργασίας (IFSW) ορίζει τον γηγενή πληθυσμό με τον ακόλουθο τρόπο:

- Ζουν μέσα σε (ή διατηρούν επαφές με) διακριτά γεωγραφικά προγονικά εδάφη.
- Συνηθίζουν να διατηρούν διακριτούς κοινωνικούς, οικονομικούς και πολιτικούς θεσμούς μέσα στα εδάφη τους.
- Συνήθως επιδιώκουν να παραμείνουν διαφοροποιημένοι πολιτισμικά, γεωγραφικά και θεσμικά, από το να αφομοιωθούν ολοκληρωτικά μέσα στην national κοινωνία.
- Αυτοπροσδιορίζονται ως αυτόχθονες ή της ίδιας φυλής.

<http://ifsw.org/policies/indigenous-peoples>

ΕΦΑΡΜΟΓΗ

Η νομιμοποίηση και το πεδίο δικαιοδοσίας της κοινωνικής εργασίας εδράζονται στην παρέμβαση της στα σημεία όπου οι άνθρωποι αλληλεπιδρούν με το περιβάλλον τους. Το περιβάλλον περιλαμβάνει τα διάφορα κοινωνικά συστήματα στα οποία οι άνθρωποι είναι ενσωματωμένοι, καθώς και το φυσικό, γεωγραφικό περιβάλλον, το οποίο ασκεί βαθιά επίδραση στη ζωή των ανθρώπων.

Η συμμετοχική μεθοδολογία που υποστηρίζει η κοινωνική εργασία, αντανακλάται στη φράση ότι: «δεσμεύει ανθρώπους και κοινωνικές δομές στην αντιμετώπιση των προκλήσεων της ζωής και την προαγωγή της ευημερίας». Στο μέτρο του δυνατού, η κοινωνική εργασία υποστηρίζει περισσότερο το «εργάζεσθαι με» παρά το «εργάζεσθαι για» τους ανθρώπους.

Σύμφωνα με το (επιστημονικό) παράδειγμα (paradigm) της κοινωνικής ανάπτυξης, οι κοινωνικοί λειτουργοί χρησιμοποιούν μια σειρά από δεξιότητες, τεχνικές, στρατηγικές, αρχές και δραστηριότητες σε διάφορα δομικά επίπεδα, που απευθύνονται στη διατήρηση του συστήματος ή / και τις προσπάθειες αλλαγής του συστήματος.

Η εφαρμογή της κοινωνικής εργασίας καλύπτει ένα φάσμα δραστηριοτήτων, που περιλαμβάνει διάφορες μορφές θεραπείας και συμβουλευτικής, εργασία με ομάδα και εργασία με την κοινότητα, χάραξη πολιτικής και πολιτική ανάλυση, συνηγορία και πολιτικές παρεμβάσεις.

Από μια οπτική χειραφέτησης, που ο παρών ορισμός υποστηρίζει, οι στρατηγικές της κοινωνικής εργασίας έχουν στόχο την αύξηση της ελπίδας των ανθρώπων, της

αυτοεκτίμησης και του δημιουργικού τους δυναμικού για να αντιμετωπίσουν και να αμφισβητήσουν καταπιεστικές δυναμικές εξουσίας και δομικές πηγές αδικιών, ενσωματώνοντας έτσι, σε ένα συνεκτικό σύνολο, τα μικρο -και μακρο- επίπεδα, ή αλλιώς τις προσωπικές και πολιτικές διαστάσεις της παρέμβασης.

Η ολιστική οπτική της κοινωνικής εργασίας είναι καθολική, αλλά οι προτεραιότητες της εφαρμογής της κοινωνικής εργασίας μπορεί να διαφέρουν από τη μία χώρα στην άλλη, και από χρονική περίοδο σε χρονική περίοδο, ανάλογα με τις ιστορικές, πολιτισμικές, πολιτικές και κοινωνικο - οικονομικές συνθήκες.

Είναι ευθύνη των κοινωνικών λειτουργών σε όλο τον κόσμο να υπερασπιστούν, να εμπλουτίσουν και να υλοποιήσουν τις αξίες και τις αρχές που αντικατοπτρίζονται σε αυτόν τον ορισμό. Ένας ορισμός για την κοινωνική εργασία μπορεί να είναι μεστός νόηματος μόνο όταν οι κοινωνικοί λειτουργοί δεσμευτούν ενεργά στις αξίες και το όραμα του.

<http://ifsw.org/get-involved/global-definition-of-social-work/>